

PÅ UPPLÄNDSKA JAKTSTIGAR

Av RAGNAR LÜBECK

När man forskar i forna tiders liv och leverne finner man förhållandevis få uppgifter om jakt och jägarliv, särskilt sådant som gäller jakten såsom näringsfång. De skildringar man finner röra vanligen efterhållandet av rovdjuren, som talrikt uppträdde och hotade både folk och få; det betraktades som en allmän angelägenhet att genom björn- och vargskall hålla stammarna av dessa djur inom rimliga gränser, så att tamboskapen blev någorlunda fredad och även folk kunde våga sig ut i de stora skogarna utan risk att komma i fara. Det fanns föreskrifter om skyldighet att deltaga i dessa rovdjursskall och om anordnande av varggropar och andra fångstmedel. Man finner också en del beskrivningar om jakter på matnyttigt vilt, som anordnades av kungar och andra stormän, givetvis i främsta rummet i nöjessyfte. Men därtill inskränka sig också i stort sett uppgifterna.

Likväl har jakten spelat en betydande roll i näringslivet och ej minst i sådana jämförelsevis viltrika marker som vårt landskap, Uppland. Dess mångskiftande terräng- och naturförhållanden med vidsträckta åkerfält, snåriga backar, stora sammanhängande skogar med lövkärr och barrskogsmossar, fuktiga ängar, vassrika sjöar och en skärgård, rik på holmar och skär, utgöra trivsamma tillhåll för allehanda villebrådsarter. Där finnas också praktiskt sett alla i vårt land förekommande jaktbara djur, givetvis med undantag för fjällvärldens ripor. Dessa ha flera gånger varit föremål för inplantering, dock med klent resultat.

När man kommer in på 1800-talet börja uppgifterna om jaktliga förhållanden bli något mera talrika. Man finner åtskilliga skildringar om jakter och jaktvårdsåtgärder av olika slag, särskilt på de stora godsen och bruken, där det ofta bedrevs en föredömlig jaktvård och där glada jakter ingick som ett av de mest uppskattade inslagen i herrgårdarnas umgängesliv.

De stora rovdjuren uppträdde fortfarande i Uppland, men började bli alltmer sällsynta. Man hör talas om en och annan jakt på björn och varg. Den sista björnen i Uppland sköts på 1850-talet, den sista vargen 1877. Även lo och järv förekommo, ehuru spora-

Bild 1. Tjäderlekskojan på Segerstaskogen, exteriör.

diskt, och dessa kringstrykare påträffas fortfarande någon gång i våra trakter. Ett lodjur sköts på Österby bruks marker 1885 och ett på Hargs bruks skogar i slutet på 1890-talet. En järv sköts på Bergsbrunnaskogen, omkring 6 km från Uppsala, så sent som 1931.

I äldsta tider var rätten att jaga fri och de inskränkningar, som förekomma i de gamla landskapslagarna voro föga ingripande, ehuru en del fridlysningsbestämmelser infördes. Med konungamak- tens starkare befästande under Gustaf Vasa blev emellertid jakten alltmer förbehållen konungen, särskilt beträffande högviltet. När sedan adelsväldet började blomstra under 1600-talet, kunde adeln tillvälla sig jakträtten även på de ofrälse ständens marker och lyckades sedan i stort sett vidmakthålla detta privilegium under nära 200 år. Först 1789 fick skattebonden ånyo jakträtt på sina ägor och 1808 även jakträtten på högvilt.

Genom fridlysningsbestämmelser har man sökt skydda villebrådet under fortplantningstiderna. Dessa fridlysningsstider hava undan för undan blivit något förlängda, men några större förändringar ha ej skett förrän i våra dagar, då förbättrade jaktvapen, större skjut- skicklighet och framför allt jaktens popularisering framtvingat ett ökat skydd för det vilda såsom motåtgärd.

Trots den lagligt tillerkända jakträtten synes den jordägande allmogens ej ha hållit så mycket på denna förrän under de senare årtiondena. Ännu för 30 å 40 år sedan kunde de relativt fåtaliga, men intresserade jägarna ganska fritt ströva omkring i markerna. Endast när det gällde älg var man mera mån om jakträtten. Tjuvskytten florerade också i stor utsträckning och betraktades av allmänheten knappast som något brott. Det framlockade mest ett överseende och förstående leende. Först i våra dagar har rättsuppfattningen i detta hänseende börjat stadga sig.

Jakten på det matnyttiga vilda och på räv började emellertid alltmer fånga det största intresset. Tillgången på räv måtte ha varit mycket god. Jakten bedrevs mest med stövare; mångfaldiga berättelser om strålände rävdrev och lyckade skott ha gått till eftervärlden, både genom jaktlitteraturen och genom muntliga skildringar från generation till generation. Tydligen hade man synnerligen goda rävhundar, som ofelbart följde rävens nattspår och kunde taga upp på mycket långa håll och sedan hålla i i timmatal och hela dagar. Om man får tro alla dessa uppgifter om ståtliga prestationer kan det vara fråga om våra nutida rävhundar skulle kunna uppåta tävlan.

Det mest eftertraktade villebrådet var älgen, men tillgången var påtagligen ganska liten och ej att jämföra med nutida förhållanden. Den redovisade avjagningen i Uppland uppgick under senare delen av 1800-talet till 100 å 150 djur årligen, vartill helt visst kom ett betydande antal ej redovisade, ej minst tjuvskjutna. Det klagades allmänt på att beskattningen var för hård, vilket den sannolikt också var, ty tillgången var länge i sjunkande, och man yrkade inom jaktvårdskretsar på avkortning av den då månadslånga jakttiden. Denna har ju också blivit alltmer avkortad, var länge en vecka och är nu endast fyra dagar med möjlighet till förlängning genom licens. Den nu stora tillgången på älg torde dock i mindre mån bero på förkortad jakttid. Ökningen synes snarare sammanhänga med det alltmer inskränkta kreatursbetet i storskogarna, varigenom älgarna fått större frid och mindre konkurrens på betesplatserna.

Rådjuret tillhörde under 1800-talet ej Upplands fauna. Det omtalas som en sällsynthet, om något sådant visade sig, såsom t. ex. att ett rådjur varit synligt på Värmdö 1884. Det var först in på 1900-talet dessa djur blevo mera allmänna. Deras spridning här mottogs ej med någon större tillfredsställelse av stövarjägarna genom att de lockade hundarna ut på milslånga och dagslånga drev till förfång för räv- och harjakten. Med den starka tillgång de nu uppnått ha de emellertid godtagits och även blivit uppskattade;

Bild 2. Interiör av kovan med mängden inskriptioner, de flesta tillkomna av klämfingrighet.

man arbetar dock ivrigt på att få fram hundar, som specialisera sig på endera rådjur eller andra drivbara villebråd.

Bland småviltet har utan tvivel haren varit det mest populära villebrådet och är väl så ännu. Harjakten hör till de enklare formerna av jakt, och sätter ej stora fordringar på dess utövare. Mest använde man sig, förr som nu, av drivande hundar, vanligen stövare, ofta av mycket obestämd härkomst. Med de dunkla begrepp om avelsarbetet, som förr var rådande, blev detta ganska planlöst bedrivet, och det är först på senare årtionden som man mera allmänt börjat intressera sig för större planmässighet i strävan att få fram vissa artskilda raser. Likväl finner man redan i mitten och slutet av 1800-talet framsynta och pretentiösa jägare, särskilt bland jaktintresserade godsägare, som sökte arbeta fram goda stövarstammar; för Upplands vidkommande kan man nämna sådana som Ekolundsstammen, Fånöö-, Granhammar- m. fl. En framstående kennelman, ryttmästaren och hovjägmästaren ADOLF PATRIK HAMILTON, västgöte, f. 1852, d. 1910, har gjort sig särskilt bemärkt genom att tillvarataga det bästa av dåtida stövarstammar, och genom lämpliga korsningar arbetade han fram en svensk stövareras, efter ho-

nom kallad Hamiltonstövare. En liten lustig episod från Hamiltons avelsarbete kan vara av intresse för en upplänning. Hamilton berättar att överjägmästaren J. L. VON GREIFF (död 1828), från vars hundar Hamiltonrasen leder sitt ursprung, föreskrivit i sitt testamente, att hans hundar skulle sändas till baron de Geer på Leufsta. Detta skulle ombesörjas av den kände jägaren, källarmästaren Berglin i Uppsala. Denne behöll emellertid hundarna så länge att en kull valpar kom till världen och av dessa delade han ut en del till sina jaktvänner för att hålla rasen vid liv. Det var på detta sätt som ett koppel kom till Fiholm omkring 1840 och utgjorde grunden till Fiholmsstammen.

Även om man kanske mest tänkte på att få fram goda rävhundar, så avsåg man likväl att få goda stövare överhuvud taget. Det är svårare att åstadkomma en god harhund, som kan reda ut harens krumbuktande på nattslaget och hans många avhopp och finter under drevet. Därför blev nog ej heller framgången i avelsarbetet så påtaglig och varaktig beträffande harhundarna. Men att döma efter åtskilliga skildringar av jakten med hundar av dessa stammar, vann man en del goda resultat även för harjakten. För övrigt sköts det nog mycket hare även för dåliga hundar. En »byracka» med god näsa tar ofta lätt upp haren och driver den en liten stund. En skytt, som känner till harens vanliga stråk, kan då sätta sig i förhåll och ofta få skott på jösse. Och även om detta enkla sätt ej tilltalar den mera kräsne jägaren, som mest njuter av långa drev och ej skjuter strax efter upptaget, så är det nog så, i gamla tider såväl som nu, att mången ser i jakten endast och allenast en strävan att komma åt villebrådet.

Bland fågelviltet har helt visst änderna intagit främsta platsen här i Uppland, gräsänder och närstående vid insjöarna och dykänder vid kusten. De många vassrika sjöarna och vattendragen utgöra ypperliga häckningsplatser för änder och andra vattenfåglar och tillgången har också varit oerhört stor. Det är först på de senaste åren som en beklaglig och ännu oförklarlig tillbakagång inträtt. Andjakten bedrevs förr som nu genom att jägarna färdades i båt och trampade i vasskanterna för att få änderna att lyfta, helst med hjälp av hund, som uppsökte och stötte fågel. I början av jakttiden, medan änderna ännu hålla ihop i kullar och ej blivit så skygga, kunde stora resultat uppnås. Det var ej ovanligt att jaktlag på 5—6 jägare kunde fälla flera hundra änder på en dag. Ett vanligt skytte, ehuru ej jägarmässigt, var att sitta vid gator och öppningar i vassen och invänta när andkullar kom simmande. Ofta kom de tätt samlade och ett hagelskott kunde ömkligen dräpa ett flertal.

Bild 3. Friherre Sigfrid Rålamb och skogvaktare Wahlström med Granhammarssläppet.

De mest i skärgården förekommande dykänderna, knipa, skrak, ejder, alfågel m. fl., blev huvudsakligen föremål för skytte vid vättar, attrapper av uppstoppade fåglar eller av trä, det ännu vanligaste jaktsättet. För skärgårdsbefolkningen har detta skytte sedan länge varit av stor betydelse i det att såväl köttet givit en välkommen omväxling i en enformig diet som även fjäder och dun tillvaratagits. Jakten är mest givande på vårarna, då isarna börja något släppa och ge fritt vatten i sund och vakar och sjöfågeln är under flyttning. Flockar av fågel komma då flygande och lockas av vättarna att fälla. Jägaren sitter dold bakom en skåre, ett enkelt skydd av uppgillrade stenar. Hur omfattande denna jakt bedrivits kan man sluta därav, att sådana skårar finnas uppbyggda utefter hela kusten på alla lämpliga ställen. Senare tiders djurskydds- och naturskyddssträvanden hava krävt förbud mot detta skytte på våren under parningstid. Åtskilliga inskränkningar i jakttiden ha också åstadkommits, men något totalförbud har man ej vågat sig på just med hänsyn till denna jakts betydelse för skärgårdens befolkning.

På tal om andjakt kan det vara skäl att nämna något om en i samband därmed ofta bedriven jakt, nämligen på beckasin. Gamla jägare berätta att i deras ungdom och i deras fäders tillgången på beckasin var mycket god, såväl av dubbelbeckasin som den enkla, horsgöken. Det var ett skytte för den avancerade jägaren att kunna träffa den snabbt och i sick-sack uppflygande enkelbeckasinen. I

Bild 4. Doktor Gustaf Kolthoff på pass i sina Börjemarker.

Uppland finnas gott om förträffliga beckasinmarker. Vittberömda äro de fuktiga ängarna kring Uppsala, Flororna, Dalävens stränder m. fl. Och åtskilliga berömda jägare ha glatt sentida efterföljare med livliga skildringar om tjusningen i detta äkta sportskytte. Ja, sportskytte. Kanske stöter det någon djurvän att man för sportens skull sköt och ännu skjuter denna lilla fågel. Men om fågeln är en läckerbit och tillgången är övernog och väl tål beskattning, är det ju inte större grymhet att skjuta den än annat vilt. Sporten ligger i de svåra skotten.

Den närstående morkullan var förr också ett villebråd, som var förbehållet fåtalet jägare. Det räknades som en särskild tjusning, och räknas väl så ännu, att i majkvällen njuta av all fåglalåten och av de sprickande björkknopparnas doft, när man väntade på att få höra morkullans knorr och knisp. I gamla skildringar av sådana jakter vill berättaren gärna hemfalla åt mer eller mindre lyriska utsvävningar.

Jakten på skogsfågel var i forna tider mycket uppskattad och även givande. Tillgången var helt visst vanligen mycket större än nu, ehuru väl även förr betydande variationer i tillgången förekom.

Bild 5. Bruno Liljefors på jaktstigen i skärgården.

Allmogen kände många sätt att komma i håll för tjäder och orre. Mest får man höra talas om spelskyttet på tjäder om våren. Spelplatserna voro väl kända av traktens jägare, som gick ut före gryningen och lyssnade på tjäders spel, först knäppningar, så klunkar och därefter sisningar, då fågeln varken ser eller hör och jägaren därför kan springa några steg framåt. Detta upprepas så några gånger tills man kommer i håll. Vårjakten på tjäder har länge varit förbjuden, men det är väl få jaktförbud, som så föga respekterats; ännu kan man träffa gamla krypskyttar i de djupa skogarna i norra Uppland, som gärna blotta sin ungdoms synder och tala om sina bravader på spelplatserna.

Ett mera förödande och föga jägarmässigt skogsfågelskytte var »på lock», då ungarna var halv vuxna. När kullen var stött och något skingrad, härmades ungarnas visslande läte. Man kunde då

locka till sig både gammelhönan och ungarna och utöda hela kullen. Både tjäder och orre voro föremål för detta rovskytte.

Mycket orre sköts också för bulvan, som uppsattes på platser, där orrflockar på hösten och vintern hade sitt tillhåll. Skytten satt dold i en risikoja och en medhjälpare strövade omkring och sökte sätta orrflockar i rörelse, så att de skulle lockas till bulvanerna och i håll för skytten.

Jakten på raphöns var förr mest en herremannajakt. Jaktbytet var för obetydligt för att locka allmogejägaren och det krävdes också en viss skjutskicklighet för att träffa dessa snabbt uppflygande fåglar. Det är först på senare tider, som flyktskyttet blivit en mera allmänt utbredd konst. Från mitten av 1800-talet började man använda sig av stående hund, även kallad just raphönshund, för att uppsöka och markera, var raphönsen höllo till. De användes också för jakt på skogsfågel. Dessa hundar blevo snart högt uppskattade av »högrestånd» jägare och de blevo föremål för en mycket långt gående förädling, så att de omkring sekelskiftet kunde tävla med de bästa utländska. Ej minst inom Uppland uppföddes förnämliga stamraser, såsom J. E. Frykbergs pointrar, N. Solvojeffs gordonsettrar m. fl.

Tillgången på raphöns har varit mycket varierande. Periodvis har den varit synnerligen god, men raphönsen torde i vårt landskap närma sig sin nordgräns. Stränga vintrar med djup snö och skarbildning äro förödande för dessa ganska ömtåliga fåglar, och på goda år ha ofta följt långa perioder, då raphönsen varit nästan borta. Så rapporteras exempelvis från Uppsala län, att 1874 sköts 3,653 raphöns och året därpå endast 504.

Övriga villebråd spelade en jämförelsevis underordnad roll. Visserligen fanns det jägare, som med iver följde mårdens spår, passade vid grävlinggrytet om kvällarna eller sökte uttern utefter vattdragen, men det var relativt få djur som fälldes.

Bland allmogejägare var det förr mycket mera vanligt än nu att använda fångstredskap, av vilka en mängd olika slag, snaror, giller, flak, fällor, saxar m. m. i ganska stor utsträckning nyttjades. Även gift kom till användning, särskilt stryknin för räven. Det var lättare att komma åt villebrådet på dessa sätt på den tiden, då skjutvapnen var utvecklade, ofta gamla mynningsladdare, och goda hundar sällsynta. Gamla jaktböcker innehålla ofta de mest detaljerade beskrivningar om dessa fångstredskap och deras användning, vilket tyder på att ämnet var mycket aktuellt. Flertalet blevo emellertid redan för ganska länge sedan förbjudna, en del av humanitära skäl, andra såsom förödande för vissa slag av det vilda.

Bild 6. Godsägare Otto Söderman på jakt på Gråmunkehöga, åtföljd av tecknaren, Knut Stangenberg.

Det har tidigare nämnts att de mera ordnade jakterna och jaktvårdsanstalterna mest förekommo på en del gods. Åtskilliga framstående jägare på dessa och på hopsamlade jaktkomplex hava också spelat en stor roll i den uppländska jaktens historia och även fört såväl jaktvården som hundaveln och andra med jaktvården sammanhängande detaljer framåt. Några sådana jaktens föregångsmän torde vara skäl att här omnämna.

Främst borde kanske nämnas JOHAN LUDVIG VON GREIFF, revolutionsmannen från 1809, hovjägmästare och godsägare bl. a. i Uppland. Han var en framstående stövarjägare och hans mångomtalade Panter och Diana torde vara upprinnelsen till våra nuvarande Hamiltonstövare. Von Greiff var en mångfrestande och handlingskraftig man. Född 1757 i Västmanland utbildades han till militär men bedrev samtidigt studier vid Uppsala universitet. Från 1801, efter avsked från krigstjänsten såsom ryttmästare, ägnade han sig åt jordbruk och jakt och även författarskap på det jaktliga området. Han utgav bl. a. en lärobok för jägare, sannolikt den första i

Bild 7. Fr. h. bröderna John och Gottfrid Möllersvärd och en jaktkamrat, Harald Vretman.

sitt slag. 1803 blev han hovjägmästare, men tillhörde tydligen ej Gustaf Adolfs beundrare. Han kom också att spela en betydlig, kanske avgörande roll vid dennes avsättning, då det var han som efter ett handgemäng med konungen på borggården bar upp denne på slottet och därigenom hindrade den planerade flykten till södra armén. 1813—1820 var han överjägmästare i Uppsala län. Vid sin död 1828 var han bosatt på Fredrikslund i Alsike socken.

Från 1800-talets senare del märkes hovjägmästaren PATRIK BARON SEON, som på sitt förnämliga gods Ekolsund bedrev en efter dåtida begrepp framstående jaktvård. Han inflyttade från England 1868 och ägnade därefter under 30 år mycken tid och kraft åt jakt-

Bild 8. Fr. v. konsul Robert Bünzow och John Möllersvärd på Ragnhildsvik.

liga ting. Hans stövare såväl som hans hönshundar blevo vida berömda; Ekolsundsblod ansågs länge vara det bästa påbrå att bygga på i uppländska stövarekretsar. Redan på 1870-talet anlades en hargård på Ekolsund och den upprätthölls länge. Jaktjournal fördes och den ger en intressant bild av vad man kunde uppnå med ordnade jaktförhållanden. Ärligen skötes omkring 25 rävar, men Seton antecknar, att 1883 skötes på Ekolsund och grannmarker för hans hundar 47 rävar. På Segersta under godset fanns sedan gammalt en känd tjäderlek. Därinvid hade man uppfört en koja av timmer, där jägarna kunde tillbringa natten i väntan på tjäderspelets början. I en fönsterkarm skar man in skyttets resultat, såsom AU v. H 1782, Gust. Engelhardt tupp 26/4 1859 m. fl., mer eller mindre svårtydda. Även kunganamn skall ha funnits där. Platsen

var vida känd och även upptagen på såväl kartverkets ekonomiska karta som generalstabskartan. Tyvärr förintades den för några år sedan vid eldsvåda.

Ekolsund ingick i en samling gods i södra Uppland, där jakten och den jaktliga samvaron stod högt i ära. Dit hörde bland andra även Fånöö, Granhammar, Aske, Signesberg, Nyborg m. fl. Det var herrgårdslivet i dess glansdagar, då under hösten efter inbärgad gröda man gästade varandra under glada jakter och ståtliga gästbud. Alla dessa gods höllo särskilda jägare och stora hundgårdar. Vanligen släpptes ett flertal hundar samtidigt, och det måste ha varit klingande musik i skogen, då hundarnas skall blandade sig med jägarhornens fanfarer. Den ende kvarlevande från dessa dagar torde väl vara ryttmästaren greve REINOLD VON ESSEN på Signesberg, nu nära 88-årig, men likväl ibland ute på jaktstigen. När han kommer i berättartagen kan han med sin torra humor dra en mångfald historier från dessa glada tider, en epok i den uppländska jakten.

Till denna krets hörde HUGO TAMM på Fånöö, som i jakten tog en avkoppling från sin omfattande politiska och ekonomiska verksamhet. Vidare ett par generationer RÅLAMB på Granhammar, ERIK AXEL och hans söner, av vilka SIGFRID RÅLAMB särskilt vinnlade sig om att bevara de berömda rävhundarna av Granhammarstammen. Då Ekolsundsgodset efter Setons död 1911 styckades, bildades med Sigfrid Rålamb's medverkan av Hjälstaviken en särskild jaktfastighet, en åtgärd, som helt visst i hög grad underlättade tillkomsten av den fridlysning, som nu skyddar denna berömda fågelsjö. Hjälstavikens rika fågelliv är sedan gammalt känt. Den sjön var värd att beskådas även under icke-jakttid. Det berättas att Oscar II gjorde ett besök där i maj 1879, då han med prinsar och uppvaktning gästade Patrik Seton. Fågellivet beskrives då såsom underbart, ej minst genom mängden av svanar, som uppskattades till omkring 400.

Även Aske hörde till kretsen. Hur GUSTAF LEWENHAUPT gjorde detta gods till ett mönster för jaktvården hör väl senare tider till. Han torde ha varit en av de första, som införde fasanen i Upplands fauna, liksom även fältharen.

En känd jägare av den gamla stammen var kommissionslantmätaren C. A. EDLING, död 1905 vid 85 års ålder. Han beskrives som en god jaktkamrat och var med på många jakter litet varstans i Uppland. En tid, omkring 1860, bodde han på Segersta under Ekolsundsgodset. Där fanns varg på den tiden, och då Edling var rädd att få sina hundar rivna lät han anordna en varggrop helt nära gården, där han också fångade både varg och räv. Såsom åtel an-

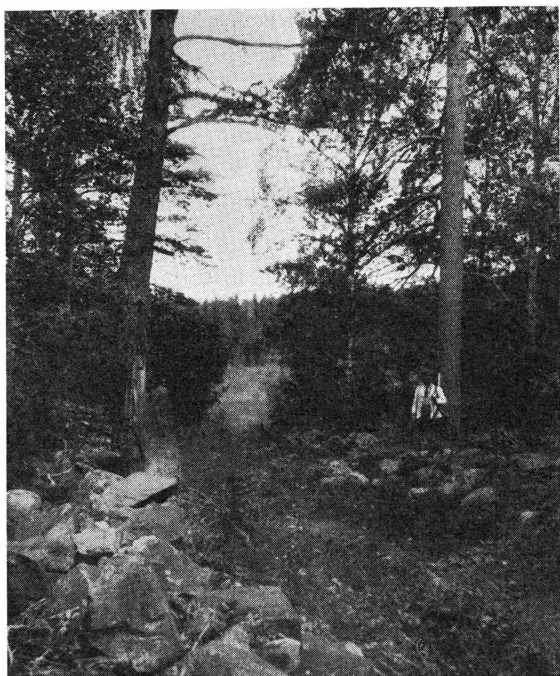

Bild 9. »Studentvilan» på Ulleråkers häradsallmanning, där Karl XV stod på älgpass. Namnet härleder sig från Linnés dagar och dit leder »Linnés väg», en smal stig genom vildmarken.

vändes en anka. En gång hade denna lockat en »mindre välkänd kvinnsperson», som väl förstod vad en anka kunde användas till, att tillägna sig den, vilket hade till följd att hon hamnade i gropen. När hon väl var bärgad, överöste hon Edling med en ström av ovet, i vilket hon »hade en obegriplig talang».

En mycket framstående jägare och kennelman var **RUDOLF HENNINGS** på Vallstanäs. Han var känd att hava mycket goda hundar, såväl stövare som älghundar.

På Mälaröarna nära Stockholm var det goda jaktmarker på åtskilliga egendomar, såsom Kersö, Stavsund, m. fl. Den kände forskningsresanden, jägaren, författaren m. m. **AXEL KLINCKOWSTRÖM** på Stavsund var en mycket originell och självständig man. Han sökte bl. a. få fram en stövarstam av kraftiga, helvita hundar, dock utan större framgång. Han intresserade sig även för taxar, särskilt en

småväxt, släthårig stam, som han tyckte lämpade sig bra att stoppa i rockfickan för att ta fram, när räven gått i gryt.

I Uppsala och dess omnejd fanns i slutet av förra och början av detta sekel en hel del jägare, som satt djupa spår i jaktens och djurlivets historia. Bland dessa må nämnas konservatorn och författaren, doktor GUSTAF KOLTHOFF, som på så sakligt och finkänsligt sätt skildrat sina skarpa iakttagelser i naturens liv. Han var även en ovanligt skicklig flyktskytt. BRUNO LILJEFORS jagade i Uppsalatrakten och många av motiven till hans förnäma verk äro hämtade därifrån. Även KNUT STANGENBERG är son av Uppsala och från jakter däromkring med »patron» (OTTO SÖDERMAN), bröderna MÖLLERSVÄRD och andra har han hämtat stoff till sina dråpliga skämtteckningar och kväden.

Till denna krets hörde också JOHN MÖLLERSVÄRD, tidningsredaktör, författare men mest passionerad jägare. Han hörde till dem, som följde parollen »spårnsnö är laga förfall», vilket uttryck dock tillskrives Kolthoff. Otaliga och av jägare högt uppskattade äro hans livliga skildringar om jakter på Uppsalaslätten och skogarna däromkring, hans rävar på Vedyxapasset m. m.

En jaktmark i Uppsalatrakten, om vilken mycken mystik utvecklats sig, är Ulleråkers häradsallmänning, en vildmark ett par mil väster om Uppsala. Terrängen är blockig och otillgänglig med stora, vattendränkta mossar och nästan stiglös. Jägare i gränstrakterna hade stor respekt för denna vildmark, dit enligt sägen alla stora älgar räddade sig. En gång ordnades där en klappjakt på älg för Karl XV, och en mängd drevfolk hade uppåtdats. Kungen hade fått sitt pass vid Studentvilan, ett näs mellan två stora mossar mitt i allmänningen. Några älgar blevo också skjutna, men drevkedjan brast och många gick vilse och fick irra i skogen hela natten. En ung student, Otto Ulmgren, sedermera med. doktor, hovtandläkare och känd jägare, har lämnat en livlig skildring av detta äventyr. Han biträdde jaktledaren, jägmästaren Anstrin, som ej ville lämna skogen förrän alla kommit till rätta. Han fick därför tillbringa natten under en gran i stället för att delta i den festliga kungamidagen på Ullbolsta gåstgivaregård.

När bilarna blevo mera allmänt använda färdemedel, blev det lättare att komma ut i jaktmarkerna. Man behövde inte så stora tillrustningar med matsäckar och inkvarteringar ute i bygderna. Därmed ökades också jägarnas antal i oroväckande grad. På sina håll började villebrådsstammarna att minska betänkligt, kanske på grund av för hård avskjutning genom mindre hänsynsfulla jägare.

Det var tydligt att kraftåtgärder måste vidtas för att ordna de jaktliga förhållandena. Detta resulterade i den nydaning av jakt- och jaktvårdsorganisationen, som föranleddes av 1938 års jaktlagstiftning. Den svenska jakten har inträtt i ett nytt skede. Från att förr ha varit fåtalets förströelse har den nu populariserats och öppnats för alla samhällsklasser. Jaktvården har satts i system och villebrådets levnadsförhållanden underkastats vetenskapliga undersökningar. Man får hoppas att detta skall leda till ett bättre utnyttjande av våra för en talrik villebrådstam så lämpliga marker och en rättvisare fördelad beskattning av densamma.

Men detta hör nutiden till. Måtte en framtida skildrare få anledning att prisa den lyftning av jakten och jaktvården till det högre plan, som man med dessa åtgärder eftersträvar.